

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem vsaka beseda Din 0.50

Štev. 58 • Maribor, sobota, dne 20. maja 1939 • Leto XIV

Arbiter sveta

Sodnik sveta Roosevelt.

Leta 1789., 30. aprila, je bil izvoljen prvi predsednik Zedinjenih držav ameriških — Jurij Washington. 150 let pozneje leta 1939. pride sedanji predsednik Z. A. D. F. Roosevelt iz glavnega mesta Washingtona, ki je dobilo ime po prvem predsedniku države, v največje mesto močne republike v New York — na otvoritev svetovne razstave.

Ob tej priliki je Roosevelt govoril ter rekel med drugim: »Naša zvezda vodilnica je zvezda dobre volje med narodi, zvezda napredka za vse človeštvo ter zlasti zvezda miru.«

Plemenite besede, besede izrečene brez patosa — ali besede velikega pomena, besede, ki odmevajo preko oceani: tudi Atlantskega — v stari svet evropske civilizacije — in Tihega — v stari svet azijsko-evropske kulture. Človek, ki jih je izrekel, je samo prvi državljani svoje dežele; človek, čigar delo se kontrolira, človek, ki polaga redno račun v narodnem predstavništvu in narodu za svoja dejanja, človek, ki ga je narod v popolni svobodi z ogromno večino določil, da naj mu bo na čelu.

Dvakrat je ameriško ljudstvo izreklo svoje zaupanje Franklinu Rooseveltu — kakor je nekdanj to ljudstvo tudi dvakrat izvolilo za predsednika Jurija Washingtona.

Pomembno je prav posebno to, da je ameriško ljudstvo, izvolivši Roosevelta drugič za prvega državljanja, dokazalo svojo politično zrelost. Zakaj prva doba njegovega predsedovanja je polna težkih bojev za prebroditev gospodarske krize v deželi, kjer je nastopila z največjo silo, v deželi brez modernega socialnega varstva, brez intervencije države v gospodarskem socialnem življenju. Roosevelt je to borbo hrabro bojeval, njegove reforme pomenijo pravo revolucijo za Zedinjene države. In ljudstvo je njegove napore sankcioniralo. Velika severoameriška republika dobiva moderno delavsko varstveno zakonodajo. Vmešavanje države v gospodarstvo postaja vedno večje, bolj in bolj korenito. V deželi milijarderjev, vsegamogočnih kapitalističnih monopolov, se pričinja voditi račun o blagostanju malega človeka. Kapital mora dati koncesije.

Toda boj se vrši v popolni svobodi. Kritika ni samo dovoljena, marveč je kar najbolj zaželjena. Državlanske svoboščine se ne kršijo. Globoko so ukoreninjene in ustavno zajamčene — že pred 15 desetletji. Ker, kakor pravijo strokovnjaki v tem področju, svoboda ameriškega državljanja ni zajamčena na ta način, da bi vlada s svojo oblastjo državljanom delila gotove pravice, marveč je državljan nosilec neodvzetnih pravic, ki mu jih ne more odvzeti ne država in ne ljudstvo, in ki jih vsebuje ustava.

Ta narod, ki je poldrugo stoletje izobraževan v tem duhu in ki ga sestavljajo najrazličnejša plemena (rase) — z anglosaškim na čelu — in ki je izvojeval svojo državno neodvisnost komaj nekoliko let prej, preden je izvolil prvega predsednika svoje republike, je moral v dobi svoje zgodovine prebrsti in mora še vedno prebrstiti mnoge težkoče, tako medsebojne krvave boje kakor tudi sramoto plemenskega sovraštva (preganjanje zamorcev) ter gospodarska in socialna zla. Kljub temu je pa ostal gospodar v gospodarskem in moralnem področju. Njegove gospodarske sile so neizčrpne, njegovo pojmovanje svobode človekove osebnosti je žarišče, ki je stalno svetilo tudi tedaj v nedavni minulosti, ko so demokracije v zapadni Evropi bile na poti, da se

Angleško-ruska pogajanja

Posredovanje Francije

Sovjetska Rusija vztraja na svoji zahtevi, da sklene vojno zvezo z Anglijo in prevzame jamstva za meje Poljske in Romunije pod pogojem, da se tudi Anglija zaveže braniti meje Sovjetske Rusije na Daljnem vzhodu in v primeru, ako bi bila od kogarkoli napadena.

Vojaška zveza bi morala počivati na načelu enakih medsebojnih obveznosti.

Francija, ki ima z Rusijo vojaško zvezo že od poprej, posreduje med Anglijo in sovjetsko vlado.

V Italiji in Nemčiji se radujejo nad tem, da pogajanja še niso uspela in odkritosrčno priznavajo, da bi s sklenitvijo vojaškega pakta med Anglijo in Sovjetsko Rusijo bil sklenjen obroč na vzhodu, ki si ga je zamislila Anglija.

Pogajanja v luči švicarskega tiska

Zadnje čase švicarski listi, tako meščanski kot delavski, veliko pišejo o poteku angleško-sovjetskih pogajanj. Zanimivo je čitati njihova mnenja. V Lausanne izhajajoči »Droit du Peuple« takole piše: Razgovori med Londonom in Moskvo se zelo počasi nadaljujejo, kljub temu, da se Chamberlain in Bonnet zelo trudita in se tako delata kot da ne bi vedela, da je njuna dosedanja politika kriva, da jima Rusija ne zaupa. Ta dva gospoda pozabljata na žalostno vlogo, ki sta jo igrala pred šestimi meseci, ko sta zatrjevala, da sta odvrnila vojno nevarnost. Jasno je, da mora biti moskovska vlada izredno previdna na-

pram takim posredovalcem miru. — Moskvi je tudi predobro znano, da ima London še vedno tiho upanje za kak sporazum z Berlinom in da Chamberlain še kar naprej skuša igrati dvojno igro. Vsak Rus danes predobro ve, da bi se Anglija pred Hitlerjem prav rada branila s kožo boljševikov.

Vedno dobro informirana bazelska »Nationalzeitung« pa med drugim pravi: V Londonu so si domišljevali, da bo prav lahko pridobiti Sovjetsko Rusijo za soudeležbo pri fronti za skupno obrambo. Mislili so, da se bo Rusija požurila in zgrabila s celo roko, med tem ko so ji ponudili le mezinec. Danes v

Londonu vedo, da Rusija ne smatra dejstva, bojevati se za Anglijo, za veliko čast. Predno Rusija ne bo dobila zagotovila, da ji ne bo treba samo hoditi po kostanj v žerjavico, med tem ko bi ga Anglija mirno hrustala, ne bo sklepala pogodb.

V curiškem listu »Aufbau« pa beremo tole: Anglija bi rada Rusijo le toliko pritegnila k sodelovanju, kolikor se le njej zdi za pametno in potrebno. Toda Rusija se ne da kar tako na slepo zapreči v voz; ona stavlja lastne pogoje. Kakor je Rusija že v Društvu narodov vedno in odločno zastopala misel kolektivne varnosti, tako se tudi zdaj noče spuščati v nekaj, kar bi bilo le provizorična rešitev in zahteva ustanovitev jasnega sistema obojestranske pomoči.

Kolektivna pomoč, ki jo danes skuša ustvariti Anglija, je polna napak. Največja napaka je ta, da imajo pri tem glavno besedo 'isti ljudje, ki so bili v Rusiji je znano, da se ti ljudje preveč radi obračajo po vetru in se skušajo izogniti vsaki jasni in častni kolektivni varnosti in še naprej hočejo izganjati hudiča z Belzebubom.

Odločen nastop demokracij proti Japonski

Japonske čete so morale zapustiti ozemlje mednarodne koncesije na otoku Kulangsu.

Japonske čete so pretekli teden zasedle mednarodno koncesijo na otoku Kulangsu, pod pretvezo, da se v tej mednarodni koncesiji zbirajo kitajski četniki, ki od onod prehajajo na kitajsko ozemlje in v hrbtu napadajo japonske čete ter vrše bombne atentate.

Mednarodne koncesije so industrijska naselja tujih kapitalističnih skupin, ki stoje pod zaščito angleške, francoske in ameriške vlade. Japonci bi se vse kakor radi polastili teh koncesij in izločili vpliv Anglije, Francije ter Zedinjenih držav. Na ta način bi postali edini gospodarji vsega od njih zasedanega ozemlja in bi jim ne bilo treba

jemati nobenega ozira več na države, ki se protivijo japonskemu vdoru na Kitajsko.

Prvi poskus, zavzeti te koncesije, so tvegali na otoku Kulangsu ob reki Amoy. Naleteli so pa na odločen odpor. Pred otokom so se pojavile angleške, francoske in ameriške vojne ladje, ki so izkrcale čete, nakar so morali Japonci otok zapustiti. Do tega koraka je prišlo, ker japonska vlada protesta poslanikov ni hotela uvaževati.

Izgleda, da so velesile odločene začeti nastopati tudi proti Japonski in aktivno poseči v dogodke na Daljnem vzhodu.

Srednjeveška politična vzgoja

Nedavno je govoril politični govornik zbrani množici. Razlagal je svoje politično stališče.

Povedal je, da ni za fašizem in ne nacionalni socializem. V Jugoslaviji je ena teh oblik nemogoča, ker ima razvoj svojo pot. Mi smo prijatelji z Nemčijo in Italijo zaradi njihovega miru. Njihovo ideologijo pa ne moremo prevzeti, če da smo mi, ki smo nastopili v Evropi. Mi smo majhen narod in ne štejemo v mednarodni politiki nič.

Smo za demokracijo. To je moje stališče. Toda danes so tako razrvane razmere, da je treba omejevati svobodo. Jadramo v svobodo ali vstvarjeni morajo biti predpogoji zanjo. Teh predpogojev ni in nihče ne more zameriti, če so potrebni nekakšni nagobčniki. Sploh pa vlada danes pri nas svoboda. K temu

*Naše mnenje k tem izjavam je nekoliko drugačno.

Stari šomaštri so poučevali s šibo. Moderna pedagogika zametava šibo, ker meni, da je bolje se ravnati po latinskem reku »verba docent, exempla trahunt«, kakor pa rabiti šibo.

Govornik se je pritoževal, da vsak človek danes misli po svoje, zato demokracija in svoboda nista mogoči.

Odkod pa prihaja ta anarhična miselnost? Ali je to posledica tega, da

Politiki morajo v vseh javnih vprašanjih sodelovati z mladino, z narodom. Zbuditi morajo interes v narodu za politična in gospodarska vprašanja, da bo vse te stvari umel in doživljal ter spoznal, kakšni so njegovi interesi.

Šele ta vzgoja vede do demokracije.

Parada v Madridu. Dne 19. maja bo v Madridu proslava Francove zmage. Sodelovalo bo pri tej proslavi 200.000 vojakov, 10.000 italijanskih in 8.000 nemških. Nemški listi prinašajo slike divizije »Condor« v Španiji, o kateri prvič javno priznajo, da ni sestavljena iz kakšnih prostovoljcev, ampak da je sestaven del redne nemške armade.

77 divizij šteje italijanska armada na kopnem.

Angleški kralj in kraljica v Kanadi

Odpotovala sta v Ottawa, glavno mesto Kanade.

Dne 18. maja sta angleški kralj in kraljica prispela v obmorsko mesto Quebec, kjer so ju sprejeli z velikimi častmi in manifestacijami, nakar sta nadaljevala pot v glavno mesto Kanade v Ottawa.

Delo kraljev

O potovanju angleške kraljeve dvojice v Kanado in Zedinjene države Severne Amerike piše New York Times:

»Več kot ceremonijelna dobrodošlica kralju Juriju in kraljici Elizabeti, še ne pomeni, da bi morali osvojiti katerokoli točko angleške politike in tudi ne, da bi se odrekli pravici, da to politiko kritiziramo. Obisk pomeni, da so Zedinjene države povezane z Anglijo bolj kot s katerokoli drugo velesilo. Ne moremo si kaj, da ne bi ob tej priliki priznali, da imamo skupne interese na Tihem

odreko svoji misiji čuvarjev svetih tradicij humanosti in borcev za napredek človeškega rodu.

Po »R. N.«, B.

Boj za oblast na Japonskem

O boju za oblast na Japonskem, ki se vodi med zmernimi »civilisti« in ekstremnimi vojaškimi krogi, ki hočejo z vsemi silami spremeniti protikomunistični pakt v nemško-italijansko-japonsko zvezo, piše »New York Herald«:

»Kadarkoli so prispele vesti iz Tokija, ki so kazale, da je nameravan preokret v politiki napram Kitajski, je armadno vodstvo, ki vodi operacije na Kitajskem, ustvarilo popolnoma nov položaj in s tem prisililo vlado, da je iz temelja spremenila svojo nameravano politično smer. V Šangaju nastanjeni armadni poveljniki, njihovi agenti, tajni policisti, ogleduhi, provokaterji in tamkaj izhajajoči časopisi, dajejo duška svobodnemu izražanju misli, ki se čisto stopnjuje do besnosti in čigar posledice občutijo Kitajci prav tako kot zapadni

Evropejci v mednarodnih koncesijah... Protiangleška besnost je zavzela tak obseg, da smatra lokalno japonsko časopisje, kot da se Japonska nahaja v vojnem stanju z Anglijo, zaveznico Kitajske. Nad tem po armadi zavestno ustvarjenem položaju, ki more vsak hip otežiti odnose Japonske do demokracij, prav tako kot njena zveza z diktaturami, nimajo v Tokiju nobene kontrole. Armada izkoristi vsako priliko, da izpodkopa še tisto malo naklonjenosti, ki jo uživa japonska vlada v demokracijah. Od potentatov na Kitajskem, ki nimajo prav nobenega respekta pred civilno avtoriteto, je odvisno, kdaj bo Japonska zgubila še poslednje simpatije v demokratičnih državah.«

— * —

Pismo iz Francije

Priprave za vsak slučaj. — Delavstvo in njegove pravice. — Delavstvo in njegove pravice.

Cenjeni s. urednik!

Čas je že, da se zopet oglašimo! Zato prosimo za malo prostora v naši ljubi »Delavski Politiki«. Naši sodrugi v domovini si gotovo mislijo, da smo že čisto otopleli v večnem strahu pred katastrofo, katere preti človeštvu. Naša krušna mati, miroljubna Francija je do zadnjega verovala v verodostojnost podpisanih pogodb, toda na žalost se je morala prepričati, da ji je le potreba topov in letal, ako si hoče očuvati meje, da ne pride v tak položaj, kakor dem. Češka. S Francijo bi bila zadeva že malo drugačna, ker francosko ljudstvo žrtvuje vse, tudi življenje, za svojo svobodo.

Francoski narod se je boril v svetovni vojni tudi za Srbijo na Kajmakčalanu, ker je smatral, da pomaga narodu, ki se tudi bori za svobodo, enakost in bratstvo. Tega Srbi in ostali Jugoslovani Franciji niso pozabili. Poslednji dokaz za to je bil obisk pok. kralja Aleksandra v Franciji, kjer je padel kot žrtev tistih, ki so se ponovno zarotili proti svobodni Jugoslaviji. O teh stvareh se sedaj v Franciji mnogo piše.

V Franciji imamo tudi delavske ustanove; te ustanove so resnično delavske in nima razen delavcev v njih nihče ničesar govoriti, še manj odločati, ne glede na to, da država mnogo prispeva za nje.

Rudarji in ostali delavci Jugoslovani v Franciji že leta in leta kličemo po zaščitni konvenciji. Toda naš glas je v Franciji, kakor tudi tisti, ki je prišel iz Jugoslavije, v kateri je delal 15 ni še več let, ima danes 800 do 900 frankov letne penzije. Kako naj s to vsoto živi?

Rudar pa, ki je naturaliziran, dobiva za gorj omenjeno službeno dobo 3500 frankov na

leto. Razen tega pa družine s številnimi otroci dobivajo podporo od občin, kakor tudi od države.

Dajte nam zaščitno konvencijo, pa boste tisoče ljudi obdržali kot svoje državljane. Zastonj so vse krokodilove solze gotovih listov, dokler se stvar ne uredi!

Vse sodruge in javnost obveščamo, da ni res, da bi se nam pretilo z izgonom, nasprotno je res, da min. preds. Daladier s posebnim dekretom vabi vse tuje delavce, ki imajo čisto preteklost, da sprejmejo francosko državljanstvo. Treba je samo, da svoje papirje prineseš na občino, kjer bodo vsakemu uredili vse brezplačno. Tako gledajo predstavniki Francije na porast ljudstva, kajti oni dobro vedo, da dobijo ogromno silo, ki je v nas za sebe, saj so samo zdravo silo pustili priti v deželo!

Zadnje vesti

Velike manifestacije pri sprejemu angleške kraljevske dvojice v Montrevilu. Na vožnji proti Ottawi, glavnemu mestu Kanade so sprejeli angleško kraljevsko dvojico v Montrevilu. Sprejema se je udeležilo 2 milijona ljudi.

Bivši predsednik slovaške vlade Sidor je bil imenovan za poslanika Slovaške v Vatikanu.

Alfonzu vračajo posestva. Bivšemu španskemu kralju Alfonzu je mestni svet v San Sebastijanu vrnil posestva, ki so bila svoj čas zaplenjena.

Pri nogometni tekmi med moštvili Anglije in Jugoslavije v Beogradu, dne 18. t. m. so zmagali Jugoslovani z 2:1.

Pri telovadnih tekmah med jugoslovanskimi in poljskimi Sokoli v Varšavi je zmagala jugoslovanska telovadna vrsta.

Na Holandskem so velike poplave, več ljudi je utonilo.

Bolgarska tiskovna agencija zanika vesti, ki so jih razširili nekateri tuji listi, da je prišlo na bolgarsko-grški meji do incidentov. Te vesti so baje brez podlage, ker vlada na meji popoln red in mir.

Hitler in Mussolini sta te dni ogledovala utrdbe na meji proti Franciji.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Doma in po svetu

Patriotizem v zakupu. Kdor čita »Slovenca«, kadar piše o kakšnih manifestacijah, bo skoro vedno zasledil tudi kakšne pripombe, ki razodenejo bralcu, da je patriotizem nekako izključna zadeva njegove okolice. Kdor v tem času povdarja svojo narodno zavest in je pripravljen nastopiti proti zunanemu sovražniku, je sumljiv, da je komunist. Narodno zavest in zvestobo do države pozna samo »Slovenec«. Sicer še ni dolgo tega, ko se je »Slovenec« norčeval iz patriotizma in zmerjal socialiste radi njihovega odrejenega stališča do naroda in države s socialpatrijoti. Danes pa hoče veljati tudi »Slovenec« za socialnega in patrijotičnega. Sicer pa »Slovenec« že ve zakaj toliko grdi vsakogar, ki ni z njim, pa je za državo in za njeno obrambo. Kdor ima toliko grehov na sebi kot jih lahko naštejemo »Slovenec« iz dobe, ki še ni zatnila v pozabljenje, ta ima res povod, da kriči in se peni od patriotizma, da na ta način zakrije tisti žalostni del svoje zgodovine, ki ni imela prav ničesar skupnega s patrijotizmom jugoslovanskega državljanstva in vdanosti, ki jo »Slovenec« tako rad povdarja. Tudi takrat pred 25. leti je »Slovenec« pisal: mi in samo mi! Ako bi bilo to obveljalo, potem bi »Slovenec« štiri leta po tistem ne bil moral spremeniti svoje barve in svojega pisanja. Tako je, gospodje, kadar načenjate poglavje o patrijotizmu.

Ko bi se le kaj naučili! »Slovenec« poroča, da je sedaj na Francoskem vse v redu, odkar ni več na krmilu ljudska fronta. Iz razsula je vstala nova Francija. — O razsulu, ki ga je ustvarila ljudska fronta v Franciji, bi se bilo odveč prepričati s »Slovencem«, ki vidi v 40-urnem delovniku gospodarsko propast. Ako bi bil »Slovenec« pravičen, bi lahko povedal tudi to, da je francoska vlada v najožjih stikih z vodstvom svobodnih strokovnih organizacij in da je sporazumno rešila marsikatera vprašanja organizacije dela, ki se nanaša na obrambne priprave države. Razen tega pa je daleč od tega, da bi ustanavljala kakšne svoje strokovne organizacije ali sicer dražila delavstvo z omejevanjem njegovih pravic in odločanja v njegovih ustanovah. Če že govori »Slovenec« o Franciji, potem naj bi dodal vsaj še to: učimo se od nje.

Zatajili so ga. »Jutro« je poročalo, da so z zborovanja ob priliki mladinskega dne Jugoslovanske radikalne zajednice v Celju poslali brzojavni pozdrav tudi predsedniku stranke dr. Milanu Stojadinoviću. Radi te ugotovitve je bil »Slovenec« ves iz sebe in je ozmerjal »Jutro«, da se je vse kadilo. Sedaj pa »Jutro« vprašuje »Slovenca«, zakaj se razburja radi tega, ko je vendar običaj, da se s strankarskih prireditvev pošlje pozdrav tudi predsedniku stranke. Dr. Stojadinović je predsednik JRZ, »Slovenec« je za to, da se ostane v JRZ in zato pač ni pošteno, ako omalovažuje ali celo taji predsednika stranke, za katero neprestano agitira in o kateri pravi, da bo živela taka kot je tudi ako pride do sporazuma z Mačkom —

Kartelni dogovor med tvornicami papirja v Jugoslaviji in Nemčiji. Kartel papirnih tvornic »Centropapir« v Jugoslaviji je sklenil poseben dogovor z nemškim kartelom papirnih tvornic za dobo devetih let. V smislu tega dogovora bo vsaka konkurenca med obema karteloma izključena in cene papirja na tržišču v Jugoslaviji prilagojene cenam, ki jih bo predpisal »Centropapir«. Papir je kulturna potrebščina,

zato naj bi se država zanimala za ta dogovor, ki lahko dovede do tega, da bomo drago plačevali papir, ki bi moral biti v državi čim najbolj poceni.

Revizijo socialnega zavarovanja zahtevajo zopet industrijske zbornice. O tem vprašanju bodo razpravljali dne 24. t. m. na rednem zborovanju centrale industrijskih korporacij v Beogradu. Revizijo zahteva tudi Jugoras.

Ruska pomoč Poljski je potrebna. Varšava je popolnoma spremenila svoje odklonilno stališče, ki ga je dolgo zavzemala napram Rusiji. Še nedavno tega so poljski vojaški krogi, kakor tudi vlada, odklanjali rusko vojaško pomoč, zlasti pa so se branili, da bi prišla na poljsko ozemlje ruska armada. Po francoskih vesteh pa je Poljska docela spremenila svoje stališče in pozdravlja vojaško podporo Rusije.

Sovjetska Rusija je podaljšala kaderski rok za obveznike, ki služijo v vojni mornarici in pri protiletalskem topništvu. Ruska armada v obmejnih in v obalnih krajih je v popolni vojni pripravljenosti.

Na pol droga je visele madžarske zastave ob nekdanji češkoslovaško madžarski meji. — To izobešanje zastave na pol droga je imelo svoj pomen in sicer je Madžarska na ta način demonstrirala svojo žalost za izgubljenimi deželami, ki so bile po vojni združene s CSR. Odkar je Madžarska zasedla Podkarpatsko Rusijo in dobila še znatne dele od Slovaške, visi madžarska zastava ob madžarsko-slovaški meji ne več na pol droga, ampak v višini tri četrtine droga, v znak, da Madžarski še niso bile popravljene vse krivice, ki jih ji je prizadejala svetovna vojna.

Stavka v tovarni vagonov v Brodu na Savi traja že šest tednov in še vedno je noče biti konca. Kakor znano, stavkajo delavci radi tega, ker so bili s kolektivno pogodbo, ki jo je sklenil Jugoras, prikrajšani na mezdi za 20 odstotkov. Podjetje je sedaj odpovedalo preko 100 uradnikom.

Okoli 10 Bolgarov in enega Romuna so postrelili romunski orožniki pri Silistriji v Dobrudži. Kakor se uradno javlja, so postreljeni že večkrat napadli nekega ravnatelja tovarne in njegovo družbo, sedaj so ga pa še izropali. Ko so napadalce prijeli, so napadalci poskušali zbežati, pa so jih orožniki dobili na cilj in postrelili.

100.000 židov je že zapustilo Avstrijo. Nemška uradna poročila ugotavljajo, da je 99.627 židov zapustilo Avstrijo (sedaj Ostmarka) v enem letu. V Avstriji je živelo pred okupacijo 150.000 židov.

Zaprte katoliške šole. V »Osservatore Romano« je izšel pastirski list, berlinskega škofa grofa v. Preysinga, v katerem čitamo, da so v večini župnij v Berlinu in v pokrajinah Brandenburg ter Pomorjansko že od Velike noči zaprte vse katoliške šole.

Nemški maršal Goering je bolan. Pravijo, da je Goering hudo obolel in da dobiva srčne napade. V dveh mesecih je izgubil na teži 20 kg.

Anglež, ki noče vršiti vojne službe z orožjem, kot n. pr. adventisti, ne bo radi tega zaprt ali preganjan, ampak bo dodeljen na službovanje k edinam brez orožja.

Stavka židov v Palestini. Židje v Palestini so proglasili splošno stavko, ki bo trajala najbrže več dni. Ta splošna stavka je naperjena proti Angležem, ki nočejo izpolniti židovskih zahtev v Palestini.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Midva nisva prišla niti minuto prej, da bi se zagnala od obrežja silen val. Ta val je naplaval ogromno množino razbitin in napolnil jarek v vsej globini in širini z vodo. Ko se je razpenjena voda odtekla v laguno, je vzel Fakahau gospo de Laage v naročje in se podvzval z njo preko jarka; ostali smo sledili kolikor mogoče naglo. In res se nam je posrečilo, da smo prebrodili plitko vodo ter srečno dosegli nasprotni rob jarka predno se je zagnal nov val in zalil usedlino.

Vstopili smo v cerkev skozi mala vrata na južni strani; nenadna tišina v tem od močnih zidov obdanem zavetišču je delovala na nas, ki smo bili še pravkar v objemu razbesnelih elementov, kar nekam grozotno. Skoro vse žene in otroci z otoka so bili tamkaj zbrani, navzoč je bil tudi oče Pavel in tudi nekateri starejši ljudje, ki so čutili, da so preslabi, da bi bili mogli pomagati pri reševalnih delih na prostem. Na oltarju so gorele sveče in mali plamenčki so risali trepetajoče sence na zidovih. Težka vrata na severnem delu cerkve so bila zaprta in nekateri možje so bili zaposleni s tem, da so jih oblagali z vrečami peska. Skozi visoka okna v gotskem slogu je prodirala le slaba medla svetloba; med klopmi, na katerih so sedeli stari ljudje, je gorelo par svetilk.

Čim nas je bil duhovnik zagledal, je pristopil k nam in prijel gospo de Laage za roko.

»Hvala Bogu, da ste srečno prišli semkaj, otrok moj!« je vzkliknil ganjen; »bal sem se za vas. Ako bi ne bili prišli, bi bil prišel sam po Vas!«

Ko sem spregovoril z očetom Pavlom par besed, sem odšel zopet na prosto, kjer je bilo dovolj dela za vsakega količkar za delo sposobnega moža. Domačini so po naravi optimisti in kot vsi optimisti odlagajo s pretiukrepi proti grozečim nevarnostim do zadnjega trenutka; toda kljub njihovi brezskrbnosti so vendar pravočasno pripravljeni, ko pride odločilni trenutek. Hurikan nas je bilo že skoro dosegel in sedaj šele so pričeli možje z Manukure izbirati palme, ki so jih hoteli urediti kot zatočišča, dokler bo divjal vrtilčanski vihar.

Preveč stare in še čisto mlade palme v to svrho niso prihajale v poštev. Drevesa, ki so jih končno izbrali so bila kakšnih petintrideset do petdeset čevljev visoka, imela so močne korenine in njihova debela niso bila nikjer nagnita. Možje so splezali prav do vrha in obsekali s svojimi dolgimi noži vse veje skoro čisto do debela. Pustili so le majhne izrastke vej, na katere so pritrčili vrvi, ki bi naj jim služile pri plezanju na drevesa ob uri nevarnosti. V različnih višinah so potegnili vrvi od drevesa do drevesa, za slučaj, ako bi se ravno med plezanjem k tem sedežem v zračnih višinah pripodil val preko kopnega. Tudi dve purau drevesi, ki sta stali nedaleč od cerkve so uredili na enak način kot pribežališče.

Pomagal sem tu in tam, toda tedaj me je opozoril poglavar, da se moram nemudoma vrniti k Tavijevi hiši, ako še sploh hočem tja. Dal sem mu prav in priznati Vam moram, da me pot, ki sem jo imel pred seboj ni niti najmanj mikala.

Še enkrat sem hitel v cerkev, da se poslovim od gospe de Laage in očeta Pavla. Duhovnik se je gibal med člani svoje občine, tolažil matere in otroke in nadzoroval delo mož, ki so prestavljali klopi k stenam, da bi pripravili starim ljudem ležišča za ponoči. Bil je tako miren, kot da bi bilo zunaj najkrajše vreme. Pravkar je bil šaljivo ukoril mlado ženo, ki je izbruhnila v jok.

»Tako, hči moja,« je rekel nato tolažeč mlado ženo. »Fakaoti ki te oti — otresi se smrtnega strahu! Tu ste varni. Bog nas ne bo zapustil!«

Njegov miren in zaupanja poln glas je tudi meni vlil novega poguma. Globoko sem obžaloval, da bom moral zapustiti te močne, varne zidove.

Hitro sem se poslovil. Pri vratih sem se ozrl in še enkrat pogledal po cerkvi. Tuljenje viharja okoli cerkvenega stolpa, skupine žen in otrok, ki so se gnetli v trepetajočem svitu sveč, belobradati duhovnik, ki je v svoji oguljeni sutani hodil od enega do drugega in vlival tolažbo, vse to je napravilo na me globok vtis...

Fakahau in Terangi sta me pričakovala zunaj. Bilo je pravzaprav čudovito — Terangi in jaz sva si bila naenkrat tako blizu drug drugemu kot dva stara znanca.

(Dalje prihodnjic)

Kazen

Kdor prekrašči gornje zakonite predpise, se kaznuje, v kolikor ni tozadevnih določil v kazenskem zakonu, s policijskimi globami od 5 do 200 frankov.

Razno

Ljubljanska radio oddajna postaja, ki je nastanjena v Domžalah, je dobila novo opremo od holandske tvrdke Philips. Novi aparati bodo omogočili boljši prenos. Ker pa postaja nima mednarodno priznane valovne dolžine, si jo bo morala tudi v bodoče deliti z neko finsko oddajno postajo, kar bo zlasti v večernih urah povzročalo motnje.

Prva obletnica smrti dr. Ivana Laha. V četrtek, dne 18. t. m. je bila prva obletnica smrti pisatelja dr. Ivana Laha.

Četrtnsko vožnjo je odobril prometni minister dr. Spaho udeležencem tabora ZZZ v Ljubljani.

Goveje kože uvažamo. Iz naše države smo izvozili leta 1938 384 vagonov kože od drobne in telet, uvozili pa 861 vagonov govejih kože, ki nam jih primanjkuje. Za kože smo dali 112 milijonov dinarjev, prejeli pa 97 milijonov dinarjev. L. 1937. je bilo razmerje med izvozom in uvozom tako-le: izvozili smo 430 vagonov kože v vrednosti 122 milijonov dinarjev, uvozili pa 550 vagonov kože v vrednosti 99 milijonov dinarjev.

Hrvatska sportska sloga se imenuje osrednja sportska organizacija za Hrvatsko, kateri pripadajo sportne organizacije, ki so se oddvojile iz sklopa centralnih sportnih organizacij za vso državo s sedežem v Beogradu.

Slaba živila. Zagrebški tržni urad je v preteklem letu pri pregledih živil ugotovil, da 41 odst. pregledanih živil ni odgovarjalo tržnim predpisom. Mleka so popili zagrebčani 18,5 milijonov litrov.

Občinskemu odborniku odsekalo roko. V vasi Pestske pri Požarevcu se je pritožil nek kmet občinskemu odborniku, da mu nekdo krade koruzo iz »koša«, kjer jo je imel spravljeno. Občinski odbornik je rekel kmetu, ki je bil njegov sosed, da mu v tem oziru ne more pomagati. Kmet se je podal na stražo v »koš«. Ponoči je začul, da se nekdo približuje košu in je že tudi opazil, kako sega neka roka skozi odprtino po njegovi koruzi. Kmet je zamahnil s sekuro in z enim udarcem odsekale neznanec roko v zapetju. Ta je zatulil od bolečine in takoj nato zginil v temi. Naslednji dan so občinski pandurji iskali človeka z odsekano roko. Končno so ga našli — bil je občinski odbornik in sosed okradenega kmeta.

Nemci so Rotschilda izpustili iz ječe. V marcu minulega leta je bil v Nemčiji aretiran bankir baron Louis Rotschild. Obdolžili so ga nezakonitih gospodarskih transakcij. Sedaj so ga izpustili iz ječe, na kar je takoj odpotoval v Pariz. Kot odkupnino je položil večinski paket delnic železarne v Vitkovica na Češkem, ki je s tem postala nemška državna last.

Vabilo na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

članov zadruga »Rudarski dom« v Trbovljah, ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. junija t. l. s pričetkom ob 8. uri dopoldne v zadruginih prostorih z običajnim dnevnim redom.

Načelstvo.

Prepričajte se,

da se Vam nudi ugodna priložnost za nakup vsakovrstnega blaga!

Štofov, hlačevine, volnenega blaga, vseh vrst cvrnatnega blaga, pralnih delenov, krepov, drukov, oksfordov, vseh vrst platna. Velika izbira moškega perila moških, ženskih in otroških nogavic

FERENČAK & ŠETINC

Maribor

Aleksandrova cesta št. 30
zraven železnice Pinter & Lenard

Prava blagodat
za delavce je:

ločilnica

P. Matković
v Celju, Gosposka ulica št. 3
Shajališče delavcev

Karo-čevlji

za pomlad in poletje

Bogata izbira - zmerne cene

KULTURA

»Panika s knjigami v Pragi«

Pod tem naslovom piše v znani češki reviji »Přítomnost« pisatelj Edvard Schmidt-Bass:

»Velika sprememba, ki je prišla v naše življenje, je mahoma posvetila v razne kote naše domačije. Medtem ko je ljudstvo z občudovanjem vredno odločnostjo ostalo mirno, premišljeno in dostojno ponosno, vidimo v gornjih vrstah marsikje, da jim je 20 let blagostanja in brezskrbnega življenja nepričakovano oslabilo značaj in razum. Na mnogih krajih vidimo naekrat nagnjenje k brezglavi paniki in dejanja, ki jih ne zagreši človek, svest si svoje dostojnosti. Marsikaj tega smo že zabeležili, eno stvar pa smo še pozabili.

Na raznih krajih Prage se najdejo odvrženi zavoji. Ko jih odpro, najdemo v njih knjige, češke knje narodnih klasikov, Havličkove, Čechove, Jiraskove, Herbenove knjige. Kar groza obhaja človeka, da imamo med seboj izobražence, ki so bili tako gluhi za besede teh spisov in se tako malo navzeli duha, ki žari iz te literature. Pri prvem pretresu so izdali ono, kar nam je bila najsvetejša zaščita.

Uradno je bila izdana interna opozoritev, naj bi se nadziralo izlozbe knjigarn, da bi ne razstavljale neprimerne literature. Pravilna in razumna odredba, toda ko je šla od instance do instance, je končala v praksi tako, da so pri enem knjigarnarju ukazali odstraniti iz izlozbe knjigo »Konec češke samostojnosti«, (ki jo je spisal francoski pisatelj Denis), drugod zopet spise Ivana Olbrachta (pri nas preveden njegov spis »Tolovaj Suhaj«, op. ur.) in drugod zopet Čapkov »Razgovore z Masarykom«. To pa je samo neznaten del velikega števila osumnjenih knjig, kajti nekaterim se je zdel nevaren tudi Havliček, Jirasek, Svatoopluk, Čech, Herben, Masaryk — ravno ona skupina avtorjev, katero najdemo v zavrnjenih zavojih literature, katerih bi se radi prestrašeni ljudje znebili. Srečal sem se s knjigarnarjem, ki je bil prepričan, da pomeni tista notranja odredba že pravo konfiskacijo in mi ni hotel prodati antikvarne knjižice Trauba o »Majniškem uporu leta 1849«. Nekateri knjigarnarji imajo v izlozbah že samo slovarje.

Treba je zato stalno misliti na to, da živimo v popolnoma izjemnih časih, kjer se v takšnem praškem valovanju ustvarjajo vse mogoče psihoze (duševne motnje). Vsaka je škodljiva in nevarna bolezen, ki se je je treba braniti. Najboljše sredstvo je vedno svobodna beseda. Samo radi tega, ker se ta svobodna beseda tako malo oglašja, zapadajo ljudje domnevam, ki vse povečujejo. Proti vsemu temu je treba neizogibno postaviti premišljeno odločnost posameznika, da bo z nasvetom in pojasnjevanjem pomagal zmešanim dušam... Hranimo svoje knjige, češki človek in vračal se vedno znova k Havličku, Nemcovi, Nerudi in ostalim, itd.»

Srajce

in vse vrste moškega ter ženskega perila najceneje v veliki izbiri v

»Oblačilnici«

Glavni trg št. 11

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in doti.

Zavaruje za pogrebniino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovsnem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Beograjske svobodne strokovne organizacije hočejo postaviti do 1. novembra svoj delavski dom

Lep primer odločnosti in zavednosti.

Vsled zasedbe beograjske Delavske zbornice po Jugorasu so bile strokovne organizacije primorane, da se izselijo iz prostorov, ki so jih imele v najemu v Delavski zbornici. Začasno so se preselile v Delavski dom, ki je last delavskega gibanja že od poprej, vendar pa odločno premajhen, da bi mogel sprejeti vse strokovne organizacije pod svojo streho oz. da bi se v njem moglo razvijati organizacijsko življenje.

»Radničke Novine« poročajo, da se je dne 8. maja vršila seja Glavnega radniškega saveza za Srbijo, katere se je bavila z vprašanjem prostorov za strokovne organizacije in sklenila:

»Dom strokovnih organizacij v Beogradu se mora sezidati najkasneje do 1. novembra 1939. Naše gibanje mora

imeti lasten krov. Toda, ker je naše gibanje veliko, mora biti velika tudi streha. Naše gibanje je gibanje bodočnosti. Zato se mu mora omogočiti razvoj za nekoliko let v naprej. Zaenkrat tega vprašanja v tako velikem obsegu ne bo mogoče rešiti. Toda novi dom mora zadovoljiti za prvi moment potrebam močnega in velikega gibanja.

Za dom bodo pobirali prispevke, del sredstev pa bo dal na razpolago Glavni radnički savez sam.

Ta akcija beograjskih oz. srbskih sodrugov kaže, da je tudi v najtežjih trenutkih mogoče izvesti velike akcije, ako se pri delu združijo zavedni sodruzi. Naj bi se iz primera srbskih sodrugov v Beogradu učili tudi mi v Sloveniji.

Delavski pravni svetovalec

Dota in dedščina (Slovenska Bistrica)

Vprašanje: Poročil sem se in so starši moje žene ob poroki obljubili dati ženi določen znesek za doto in po smrti tudi določeno dedščino. Dote še do danes nisem prejel, starši moje žene pa mislijo tudi svoje premoženje zapustiti drugim otrokom. Ali lahko zahtevam danes kako plačilo?

Odgovor: Radi plačila obljubljenote dote lahko vložite tožbo pri sodišču. Dedščine danes še ne more Vaša žena zahtevati nikake, pač pa bo lahko po smrti svojih staršev zahtevala zakoniti delež, če ti ne bodo napravili oporoke, drugače pa najmanj dolžni delež, ki znaša polovico zakonitega.

Začasna odredba (Fram)

Vprašanje: Nekoga tožim radi plačila dedščine. Toženi, ki je sedaj lastnik neke parcele, namerava, kot sem zvedel, to parcelo prodati, samo da bi se znebil plačila, ker ve, da bo obsojen. Ali lahko dosežem proti njemu kako začasno odredbo, s katero se mu prepreči prodaja?

Odgovor: Izdajo začasne odredbe lahko predlagate pri sodišču, pri katerem teče pravda. Sodišče bo predlogu ugodilo, ako verjetno izkažete, da je toženi brez imovine in da namerava edino imovino, ki jo ima, prodati samo zato, da Vam onemogoči izvršbo.

Razdor zaroke (Črna)

Vprašanje: Zaročenka me je začela mučiti z neupravičeno ljubosumnostjo ter me brez

vsake podlage dolži, da imam razmerje z drugo žensko. Jaz nameravam vsled tega odstopiti od zaroke in bi rad vedel, če more zaročenka potem iztirjati od mene kake stroške?

Odgovor: Ljubosumnost je baje huda bolezen, ki se je nekatere ženske celo življenje otresajo. Če je Vaša zaročenka oblagodarjena s takšno ljubosumnostjo in Vas z njo že sedaj muči, potem je že to na Vaši strani upravičen razlog za razdor zaroke. Ravnotako Vas k temu upravičuje tudi njeno obdolževanje razmerja z drugimi ženskami, ker je to za Vas žaljivo. Če pa Vi upravičeno odstopite od zaroke, potem zaročenka tudi od Vas ne more zahtevati kake odškodnine.

Dolg za ženo (Žerjav)

Vprašanje: Brez moje vednosti je žena kupila pri trgovcu manufakturno blago, čeprav jaz pri tem trgovcu sploh ne kupujem in me sedaj trgovec terja za dolg po odvetniku. Zateva tudi stroške ter obresti. Ali sem plačnik za ta dolg?

Odgovor: Mož je dolžan skrbeti za dostojno vzdrževanje svoje žene, torej za njeno obleko in prehrano. Če je torej Vaša žena kupila blago samo za potrebno obleko, ste dolžni dolg poravnati. Drugič pa ženo podučite, da kupuje zavedna delavčeva žena radi svoje lastne koristi v Delavskem konzumnem društvu, ker s tem krepi tudi moč vsega delavstva. Obresti sme zahtevati trgovec od zapadlosti po zakonu 6 odst.

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

registr. zadr. z omej. zavezo - Frankopanova ulica 37, v lastnem poslopu.

Račun pri poštini hranilnici v Ljubljani št. 13.143

Telefon št. 26-35

Vabilo na

67. redno letno skupščino

ki se bo vršila v nedeljo, dne 21. maja 1939 ob 7. uri zjutraj v Gambrinovi dvorani v Mariboru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnje skupščine;
2. prečitanje revizijskega poročila »Zveze gospod. zadrug za Jugoslavijo«;
3. poročilo načelstva in predložitev računskega zaključka za leto 1938 s predlogom o uporabi bilančnega prebitka;
4. poročilo nadzorstva;
5. odobritev računskega zaključka in sklepanje o predlogu načelstva glede uporabe bilančnega prebitka ter o razrešnici načelstvu in nadzorstvu;
6. prečitanje in odobritev novih pravil v smislu zakona o gospodarskih združenjih od dne 11. septembra 1937;
7. prečitanje in odobritev poslovnika;
8. volitve:
 - a) 4 članov upravnega odbora in 3 namestnikov;
 - b) 3 članov nadzornega odbora in 3 namestnikov;
 - c) 3 članov pripravljalnega odbora;
9. določitev vsote do katere se zadruga lahko zadolži in koliko lahko največ kreditira posameznim zadrugnikom;
10. sklepanje o predlogih in pritožbah zadrugnikov;
11. dovoljenje za sopolpisovanje uradnikom;
12. slučajnosti.

V Mariboru, dne 6. maja 1939.

RUPERT INGOLIČ
načelnik.

Opomba:

1. Vsak član se mora na skupščini izkazati z deležno knjižico.
2. V slučaju, ako bi bila skupščina ob napovedani uri nesklepčna, se bo vršila eno uro pozneje, t. j. ob 8. uri, ki pa bo sklepala ne glede na število navzočih članov.